(א)**שבועת** העדות נוהגת באנשים ולא בנשים ברחוקין ולא בקרובין בכשרין ולא בפסולין ואינה נוהגת [א]אלא בראוין להעיד בפני בית דין ושלא בפני ב"ד מפי עצמו ומפי אחרים אין חייבין עד שיכפרו בהן בב"ד דברי ר' מאיר וחכמים אומרים [ב]בין מפי עצמו ובין מפי אחרים אינן חייבין עד שיכפרו בהן בב"ד [ג]וחייבין על זדון השבועה ועל שגגתה עם זדון העדות [ד]ואינן חייבין על שגגתה ומה הן חייבין על זדון [א] השבועה [ה]קרבן עולה ויורד: **גמ'** מנהני מילי דת"ר [1]ועמדו שני האנשים [ו]בעדים הכתוב מדבר אתה אומר בעדים או אינו אלא בבעלי דינין כשהוא אומר [ו]אשר להם הריב הרי בעלי דינין אמור הא מה אני מקיים ועמדו שני האנשים בעדים הכתוב מדבר ואם נפשך לומר נאמר כאן שני ונאמר להלן [2]שני מה להלן בעדים אף כאן בעדים מאי אם נפשך לומר וכי תימא מדלא כתב ואשר להם הריב כוליה קרא בבעלי דינין משתעי נאמר כאן שני ונאמר להלן שני מה להלן בעדים אף כאן בעדים תניא אידך ועמדו שני האנשים בעדים הכתוב מדבר אתה אומר בעדים או אינו אלא בבעלי דינין אמרת וכי שנים באים לדין שלשה אין באין לדין ואם נפשך לומר נאמר כאן שני ונאמר להלן שני מה להלן בעדים אף כאן בעדים מאי אם נפשך לומר וכי תימא בתובע ונתבע קא משתעי קרא נאמר כאן שני ונאמר להלן שני מה להלן בעדים אף כאן בעדים תניא אידך ועמדו שני האנשים בעדים הכתוב מדבר אתה אומר בעדים או אינו אלא בבעלי דינין אמרת וכי אנשים באין לדין נשים אין באות לדין ואם נפשך לומר נאמר כאן שני ונאמר להלן שני מה להלן בעדים אף כאן בעדים מאי אם נפשך לומר וכי תימא אשה לאו אורחה משום [3]כל כבודה בת מלך פנימה נאמר כאן שני ונאמר להלן שני מה להלן בעדים אף כאן בעדים ת"ר ועמדו שני האנשים [ז]מצוה לבעלי דינין שיעמדו (ב)אמר ר' יהודה שמעתי [ח]שאם רצו להושיב את שניהם מושיבין איזהו אסור [ט]שלא יהא אחד עומד ואחד יושב אחד מדבר כל צרכו ואחד אומר לו קצר דבריך ת"ר (ג)[4][י]בצדק תשפוט עמיתך שלא יהא אחד יושב ואחד עומד [ט]אחד מדבר כל צרכו ואחד אומר לו קצר דבריך ד"א בצדק תשפוט עמיתך [כ]הוי דן את חבירך לכף זכות תני רב יוסף בצדק תשפוט עמיתך (ד)עם שאתך בתורה ובמצות השתדל לדונו (א) יפה רב עולא בריה דרב עילאי הוה ליה דינא קמיה דרב נחמן שלח ליה רב יוסף עולא חברנו עמית בתורה ובמצות אמר למאי שלח לי לחנופי ליה הדר אמר (ה)למישרא בתיגריה

אי

שבועת העדות נוהגת באנשים ולא בנשים. דכתיב (ויקרא ה) והוא עד כראוי להעיד דבר הכתוב ואשה פסולה לעדות כדיליף בפירקין מועמדו שני האנשים: **קרובים**. פסולין לעדות. בסנהדרין (דף כז:) ילפינן לה והי ניהו התם מפרש: **ולא בפסולין**. כמו גזלן שהוא פסול מן התורה שנאמר (שמות כג) אל תשת עד חמס: **אלא כראוין להעיד**. בגמרא [לא.] מפרש למעוטי מאי: **בפני ב"ד ושלא בפני ב"ד**. אם מפי עצמו נשבע שאמר שבועה שאיני יודע לך עדות: **ומפי אחרים**. כגון משביע אני עליכם שתבואו ותעידוני ואמרו לו אין אנו יודעים לך עדות ולא הואיל ושבועה מפיהם אינן חייבים עד שיכפרו בו בב"ד דכתיב (ויקרא ה) אם לא יגיד וגו' במקום שאילו היה מגיד היה מועיל וקרא במושבע מפי אחרים כתיב אבל מפי עצמו יליף ר' מאיר בג"ש כדמפרש בגמרא [לא.] ואפי' חוץ לב"ד: **חייבין**. קרבן עולה ויורד: **על זדון השבועה**. שהרי לא נאמר בה ונעלם: **ועל שגגתה עם זדון העדות**. שמזידים הם ויודעים לו עדות אבל שוגגים הם על הקרבן כשאר שגגת ביטוי לשעבר דאוקימנא (ב) כאומר יודע אני ששבועה זו אסורה אבל איני יודע שחייבין עליה קרבן: **ואין חייבין על שגגה**. אם שוגגים הם לגמרי כסבורין שאין יודעין לו עדות ואחר כך נזכרו שהרי אנוסין הן לא קרינא בהו נשבעין לשקר: **גמ' מנהני מילי**. דנשים פסולות לעדות: **בעדים הכתוב מדבר**. דבעדים משתעי קרא דכתיב לעיל מיניה כי יקום עד חמס באיש וסמיך ליה ועמדו: **בעדים הכתוב מדבר**. ללמדך שאין עדות בנשים: **ואם נפשך לומר**. ואם תרצה להשיב תשובה על דרך זו הרי לך ג"ש מפורשת שהכתוב מדבר בעדים: **ונאמר להלן שני**. על פי שני עדים: **מה אם נפשך לומר**. מה היה לו להשיב על דרך הראשונה: **וכי תימא**. בתובע ונתבע משתעי קרא ואפי' הן תובעים רבים או נתבעים רבים בדין אחד כל התובעים קרי להו קרא חד וכל הנתבעים קרי להו קרא חד: **מצוה בבעלי דינים שיעמדו**. (בעמידה) דהא קרא נמי בבעלי דינין איירי דכתיב אשר להם הריב (דברים יט): **שלא יהא אחד עומד ואחד יושב**. שלא יראה חבירו שמכבדין אותו יותר ממנו ויסתתמו דבריו: **הוי דן את חבירך לכף זכות**. ולא בדין בעלי דינים הכתוב מדבר אלא ברואה חבירו עושה דבר שאתה יכול להכריעו לצד עבירה ולצד זכות הכריעו לזכות ואל תחשדהו בעבירה: **השתדל לדונו יפה**. לקמן מפרש לה למישרי בתיגריה אם באו שני דינים לפניך ואחד מהם של תלמידי חכמים הוי פוסק אותו תחלה ופטור אותו מלפניך: **למאי שלח לי**. הא מילתא: **לחנופי ליה**. שמא להחניפו כממיה: **למישרא בתיגריה**. כדפרישית אם בא דין אחר לפני אפסוק את זה תחלה:

אי

שבועת העדות. מנהני מילי. תימה אמאי צריך קרא דעבד פסול לעדות בפ' החובל (ב"ק דף פח.) אלא יוממו אבות על בנים תיפוק ליה משום דגמרינן לה לה מאשה(י): **שלשה** אין באין לדין. אבל אי בעדים איירי אתי שפיר דאורחא דמילתא דכיון דסגי בתרי דלא אתו טפי אבל הבאים לדין כל בעלי דינין רגילין לבא: **כל** כבודה בת מלך פנימה. וא"ת השתא נמי דאיירי בעדים מנא ליה למעוטי נשים דלמא הא דנקט קרא אנשים משום דכל כבודה בת מלך ויש לומר דגבי עדים ע"כ צריכין לבא דאין עד מפי עד כשר אבל לדין יכולה למסור טענותיה ביד אחר: **מצוה** בבעלי דינין שיעמדו. ואפי' ר' יהודה מודה בגמר דין או בעדים דמצוה שיעמדו כדאמרי' בסמוך וקשה דבפרק בתרא דמועד קטן (דף כא. ושם) משמע דועמדו לא משמע עמידה דנפקא לן קריעה מעומד מויקם איוב ויקרע ופריך אלא מעתה ועמד ואמר ה"נ והתניא בין עומד ובין יושב ומשני התם לא כתב ויעמוד ויאמר הכא כתיב ויקם ויקרע וי"ל דועמד שאין מעשה לאחריו כי הכא משמע ודאי עמידה אבל ועמד שיש מעשה לאחריו כי התם ועמד ואמר לא משמע עמידה כמו (כתובות דף כב.) עמדה וקידשה ועמדה ונשאת (ב"ב דף קלט.) ועמד וכתב כל נכסיו לאחר (שם דף קלג.) והא דאמר לה נמי עמודי בס"פ מצות חליצה (יבמות דף קו. ושם) דמשמע דבעינן חליצה מעומד לא משום דכתיב ועמד ואמר כדפי' ועוד דא"כ הויא עיכובא כדכתיב בפרשה ככה דככה עיכובא הוא אלא אמר לה לעמוד משום דמצוה בבעלי דינין לעמוד כדאמר הכא והיה אומר לה לעמוד ולטעון או שמא לחלוץ משום דחליצה הויא כגמר דין(ו): **שאם** רצו ב"ד להושיב כו'. והיינו דסנהדרין פרק כהן גדול (דף יט.) דאמר ליה שמעון בן שטח ינאי עמוד על רגליך ויעידו בך אתי דלא כר' יהודה ולדידיה בשעת גמר דין הוה ולא (ח)בשעת קבלת עדות שהוא תחלת דין: **למאי** שלח לי כו'. המ"ל להפוכי בזכותיה כדאמרי' פרק כל כתבי הקודש (שבת דף קיט.) תיתי לי דכי אתי צורבא מרבנן קמי לדינא לא מגנינא רישא אבי סדיא עד דמהפכי בזכותיה: **למישרי** ליה תגריה. כשבאו שני דיינים בבת אחת דאם בא דין אחד תחלה צריך להקדימו כדאמרינן בסנהדרין (ד' ח.) כקטן כגדול תשמעון אי נמי עשה דכבוד התורה עדיף כדאמרינן פרק בתרא דכתובות (דף קו.):

אי

מסורת הש"ס

(א) [לעיל כט:], (ב) [תוספתא סנהדרין פ"ו], (ג) [שם], (ד) [אבות פ"א מ"ו ועי' שבת קכז.], (ה) [ב"מ נט. ע"ש בפרש"י ד"ה עמיתו], (ו) [בב"ק תירצו תוספות על קושיא זו ע"ש וע"ע תוס' זבחים קג. ד"ה אין לי וכו'], (ז) [וע"ע תוס' יבמות קג. ד"ה בין עומד ותוס' זבחים טו. ד"ה מיושב], (ח) [עמ"ש על הגליון בסנהד' יט: בתוס'],

* * *

תורה אור השלם

1. וְעָמְדוּ שְׁנֵי הָאֲנָשִׁים אֲשֶׁר לָהֶם הָרִיב לִפְנֵי יְיָ לִפְנֵי הַכֹּהֲנִים וְהַשֹּׁפְטִים אֲשֶׁר יִהְיוּ בַּיָּמִים הָהֵם: דברים יט יז
2. לֹא יָקוּם עֵד אֶחָד בְּאִישׁ לְכָל עָוֹן וּלְכָל חַטָּאת בְּכָל חֵטְא אֲשֶׁר יֶחֱטָא עַל פִּי שְׁנֵי עֵדִים אוֹ עַל פִּי שְׁלֹשָׁה עֵדִים יָקוּם דָּבָר: דברים יט טו
3. כָּל כְּבוּדָּה בַת מֶלֶךְ פְּנִימָה מִמִּשְׁבְּצוֹת זָהָב לְבוּשָׁהּ: תהלים מה יד
4. לֹא תַעֲשׂוּ עָוֶל בַּמִּשְׁפָּט לֹא תִשָּׂא פְנֵי דָל וְלֹא תֶהְדַּר פְּנֵי גָדוֹל בְּצֶדֶק תִּשְׁפֹּט עֲמִיתֶךָ: ויקרא יט טו

* * *

הגהות הב"ח

(א) גמ' לדינו יפה יפה רב עולא: (ב) רש"י ד"ה ועל וכו' דאוקימנא. נ"ב לעיל בדף כו ריש ע"ב:

* * *

גליון הש"ס

גמ' למישרי בתיגריה. עיין נדרים דף סב.:

* * *

הגהות הגר"א

[א] במשנה השבועה. נמחק (דקאי גם על שגגתה עם זדון העדות. וכיוצא הנירס' וזונה):

* * *

מוסף רש"י

שבועת העדות. שחייב הכתוב עליה קרבן שבועה, שנאמר (ויקרא ה) ושמעה קול אלה (יומא עג.). הוי דן את חבירך לכף זכות. על כל מה שתשמע עליו אמור שנתכוין לטובה עד שתדע בבירור שאינו כן, שאם אתה דן כן ידונו אותך מן השמים לזכות כמו שמפורש בפרק מפנין (אבות פ"א מ"ו. ועי' שבת קכז:). עם שאתך בתורה כו'. עמיתך, עם אתך (עי' ב"מ נט.).

עין משפט נר מצוה

א א מיי' פ"י מהל' שבועות הל' א סמג לאוין רמא:
ב ב מיי' שם פ"ט הל' ג סמג שם:
ג ג מיי' פ"א שם הל' יג:
ד ד מיי' שם הל' יג:
ה ה מיי' שם הל' יג [ופ"י מהל' שגגות הל"א]:
ו ו מיי' פ"ט מהל' עדות הל' ב ועיין בכ"מ סמג לאוין קיד טוש"ע ח"מ סי' ז סעיף ד וסי' לג סעיף א:
ז ז ח ט מיי' פכ"א מהל' סנהדרין הל' ג סמג עשין קז טוש"ע ח"מ סי' יז סעיף א וסעי' ג:
ח י מיי' שם הל' א:
כ [מיי' פ"ו מהל' ת"ת הל"י ופכ"א מהל' סנהדרין הל"ה טוש"ע יו"ד סי' רמג סעי' ה טוש"ע ח"מ סי' טו סעי' א]:

* * *

רבינו חננאל

מתני' שבועת העדות נוהגת באנשים ולא בנשים כו'. סוגיא. שבועת העדות נוהגת באנשים ברחוקים בכשרים בראוין להעיד בפני ב"ד ושלא בפני ב"ד מפי עצמו ומפי אחרים ואין חייבין עד שיכפרו בהן בב"ד: מנא ליה דעדות באנשים ולא בנשים שנאמר ועמדו שני האנשים בעדים הכתוב מדבר כו'. פשוטה היא: ת"ר ועמדו שני האנשים מצוה בנידונין שיעמדו. א"ר יהודה שמעתי שאם רצו ב"ד להושיב את שניהם מושיבין ואיזהו אסור אחד יושב ואחד עומד. אחד מדבר כל צרכו ואחר אומר לו קצר דבריך. שנאמר בצדק תשפוט עמיתך: ד"א בצדק תשפוט עמיתך הוי דן את כל האדם לכף זכות. עמיתך עם שאתך בתורה ובמצות השתדל לדונו יפה. שנאמר בצדק תשפוט עמיתך. שלח ליה רב יוסף לרב נחמן עולא חברנו עם שאתך בתורה ובמצות הוא אמר מאי האי דשלח לי לחנופי ליה. הדר אמר למישרא תיגריה